

LEADER YAKLAŞIMI¹

“LEADER” kelimesi Fransızca “Liason Entre Actions pour le Developpement de l’Economie Rurale” sözcüklerinin baş harflerinden oluşmaktadır. İngilizce’de “Links between actions for the development of the rural economy”; Türkçe’de “kırsal ekonominin kalkındırılması için faaliyetler arasındaki bağlantılar” anlamına gelmektedir (European Commission, 2006; Koscak, Wesierski, 2016; ABYUYODB, 2016).

Bölge temelli ve aşağıdan yukarıya yaklaşım olan LEADER; kaynakları, paydaşları, çeşitli projeleri ve düşünceleri yerel seviyede “bir araya getirme” uygulaması olarak başlamıştır. Sonrasında ideal bir uygulama aracı olduğunu ispatlamıştır (European Commission, 2006). LEADER yaklaşımı ilkeleriyle uygulanarak, başladığı yıl olan 1991’den bugüne kadar AB kırsalında yaşayan topluluklara kendi geleceklerini şekillendirmede aktif rol oynamalarını sağlamıştır. Bu

zamana kadar LEADER I (1991–93), LEADER II (1994–99), LEADER+(2000–06) ve LEADER Axis (2007–2013) programları uygulanmıştır. Günümüzde “Community-Led Local Development (CLLD)” “toplum öncülüğünde kırsal kalkınma” (2014–2020) adı altında LEADER yaklaşımı uygulamaları devam etmektedir (CLLD, 2016).

LEADER yaklaşımı, AB kırsal kalkınma politikası içinde yenilikçi bir yaklaşımdır. Kırsal kalkınma, ortak tarım politikasının giderek artan önemli bir parçasıdır. Kırsal kalkınma politikası; AB kırsal alanlarında sürdürülebilir bir kalkınma için ekonomik, sosyal ve çevreye ilişkin sorunları belirleyerek kalkınmaya yardımcı olur. Adından da anlaşılacağı gibi LEADER, önceden uygulanmış tedbirleri gerçekleştirmekten ziyade kırsalda yaşayan yerel toplulukların gelişmesi ve harekete geçirilmesi için öncülük (liderlik) eden aynı zamanda fark oluşturan bir metottur. Örnekler, LEADER’in kırsalda yaşayan insanların günlük hayatlarında gerçek bir fark oluşturabildiğini göstermektedir (European Commission, 2006). LEADER yaklaşımı kırsal kalkınma için yenilikçi projeleri teşvik eden toplumsal bir girişim olarak oluşturulmuştur (ABYUYODB, 2016). LEADER, kırsalda yaşayan toplulukların ihtiyaçlarını yeni yöntemlerle karşılayarak ve yerel kapasiteyi kullanarak laboratuvar ortamında yani “yerinde” eski ve yeni sorunlara “cesaretlendirici ve yenilikçi çözümler” üreterek kırsal kalkınmada önemli bir rol oynamaktadır. AB üyesi ülkelerin kırsal alanlarında önemli sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca aday ülkelerde günün gerçeklerine göre birlik uyumunu sağlamak için önemli bir araç olmuştur. LEADER genellikle destek görmeyen veya sınırlı destek gören; kültürel faaliyetler, doğal çevrenin iyileştirilmesi, mimari ve tarihi miras değerlerinin rehabilitasyonu, kırsal turizm gibi kırsal alanlarda

faaliyet gösteren diğer program kapsamında bulunan sektörlerle ve kategorilere yardımcı olur; ayrıca üreticiler ve tüketiciler arasındaki işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunur (European Commission, 2006). LEADER yaklaşımı bir yerel kalkınma uygulamasıdır. Bu uygulama, yerel alanda yaşayanların belirlemiş olduğu öncelik alanlarına göre hazırlanmış bir stratejiye uygun olarak, yerel alanda ihtiyaçların projelendirilerek yapılması ve nihayetinde var olan sorunların çözülmesi şeklindedir (Polat, 2016).

LEADER Yaklaşımının Amaçları

1. Tarım, turizm, kültürel miras, hizmetler sektörü ve sosyal konular gibi kırsal alanlarda yaşamın bütün unsurlarını birbirleriyle işbirliği içinde hareket ettirerek yerel ekonomiyi geliştirmek ve iş olanakları artırmaktır.

Kırsal Turizm ATV, North Yorks Moors Coastal- Hills YEG (LAG), İngiltere

2. Kırsalda yaşayan toplulukların kapasitelerini artırarak, kırsal alanların sosyal, ekonomik ve çevresel olarak iyileştirilmesine katkı sağlamaktır.

3. Yerel alanda henüz kullanılmayan yerel kaynak ve potansiyelden faydalanarak yeni gelir kaynakları oluşturmak ve yaşam kalitesini artırmaktır.

¹ Orhan POLAT, LEADER Uzmanı - İnönü Üniversitesi, SBE, İşletme, Yönetim ve Organizasyon BD, Doktora Öğrencisi.

Balık Üretim Tesisi, Călărași, Romanya

4. Kırsalda yaşayanların yerel kalkınma süreçlerine gerçek anlamda katılmalarını sağlamak ve demokrasinin tabanda gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

5. Kırsal toplulukların daha büyük topluluklarla entegrasyonunu sağlamaktır (ABYUYODB, 2016).

Halk Merkezi, YEG (LAG), İrlanda

LEADER yaklaşımındaki belirtilen amaçlar, yerel alanda bir organizasyon kurularak gerçekleştirilmeye çalışılır. Yerel alanda kurulan bu organizasyon “Yerel Eylem Grubu (YEG)” adını almaktadır. YEG’lerde kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, kadınlar, gençler ve çiftçiler eşit oranda, bağımsız, akraba ve çıkar ilişkisi olmadan temsil edilmelidir. Her temsilci kendi grubunun sorunlarını belirlemeli ve çıkarlarını savunmalıdır. Kararlar mutlaka oy çokluğu ile alınmalıdır. YEG’ler, LEADER yaklaşımının temel

özelliklerini her zaman sağlamak zorundadırlar. Eğer temel özellikler sağlanamazsa YEG’in ilgili fonlardan destekleme süreci sona ermektedir (Koscak, Wesierski, 2016).

LEADER Yaklaşımının Temel Özellikleri

LEADER yaklaşımı, şeffaf ve açık prosedürlerle, yerel katılımcılar tarafından yerel seviyede uygulanan ve yerel seviyede karar verilen oldukça etkili olan bir kalkınma stratejisidir. LEADER, “ne yapılacağını” gösteren geleneksel kırsal kalkınma politikalarından farklıdır, “nasıl yapılacağını” gösterir. LEADER yaklaşımı yedi (7) temel özellik ile özetlenebilir. Bu özellikler hepsi ayrı ayrı tanımlanabilir ancak bir bütün olarak uygulanması oldukça önemlidir. Bu özelliklerin herbirinin tam olarak uygulanması, kırsal alanlarda etkisinin uzun süreli olması ve kendi sorunlarının kendi kapasiteleri ile çözülmesi için oldukça önemlidir. Bu özellikler şöyledir;

1. Alan bazlı (temelli) yerel kalkınma stratejileri,
2. Stratejilerin tabandan-tavana (aşağıdan-yukarıya) detaylı hazırlanması ve uygulanması,
3. Yerel alanda tüm paydaşların ortaklığı: Yerel Eylem Grupları (YEG),
4. Bütüncül ve çok sektörlü uygulamalar,
5. Yenilikçilik,
6. İşbirliği,
7. Yerel, Bölgesel, Ulusal ve Uluslararası Bağlantılar (Ağlar) oluşturmaktır (European Commission, 2006).

Festival, Aberdeenshire YEG (LAG), İskoçya

LEADER yaklaşımı kapsamında; Çorum, Şanlıurfa, Amasya, Çanakkale, Kastamonu, Denizli, Erzurum, Manisa, Ankara, Diyarbakır, Ordu, Samsun illerinde kurulan 25 Yerel Eylem Grubu (YEG) derneği kurulmuştur. Kurulan dernekler yerelde yaşayan paydaşların katılımı ile Yerel kalkınma stratejilerini (YKS) hazırlayacaklardır. YKS’ler belirlenen kriterlere uygun olarak hazırlanmışsa onaylanacak ve belirlenen bölgede uygulanacaktır. LEADER Yaklaşımının ilkelerinin sürekli uygulanıp uygulanmadığı YKS uygulama süresince belirli aralıklarla kontrol edilecektir. İlkeler uygulanıyorsa LEADER Yaklaşımı için ayrılan fon ve diğer kaynaklardan faydalanılmaya devam edilecektir.

KAYNAKÇA:

- Avrupa Birliği Yapısal Uyum Yönetim Otoritesi Daire Başkanlığı (ABYUYODB), (2016). IPARD Programı LEADER Yaklaşımı Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması Tedbiri Broşürü. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü.
- Community-Led Local Development (CLLD), 2016. http://enrd.ec.europa.eu/themes/cldd_en. (07.12.2016)
- European Commission, 2006. The Leader Approach: A Basic Guide. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- Koscak, M.; Wesierski, J. (2016). LEADER Coordinator Training Course (Three Modul: Building Professional Capacities of LEADER Coordinators (18-22 January 2016); LEADER Principles for Area Based Local Action Group Development (08-19 February 2016); Implementation of LEADER Measure and Supporting Tools (14-18 March 2016)). Directorate General of Agricultural Reform, Ministry of Food, Agriculture and Livestock, Republic of Turkey and Central Finance&Contracts Unit, European Union. Ankara.
- Polat, O. (2016). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma için Göçün Önlenmesinde Resmi Eğitimin Yeri ve LEADER Yaklaşımı ile İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Semineri (II), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Yönetim ve Organizasyon BD, Malatya.